

עוז על מדיניות היובש בריאות, פוריות וייצור חלב

עופר קרול

ofer1939@netvision.net.il

נראה שממשק הזנה תומך ייתן יתרון משקי וכלכלי לקיצור תקופת היובש בהשפעתו על הפוריות וללא פגיעה בייצור החלב, באיכות הקולוסטרום ואולי אפילו תוספת מה של חלב עתיר מוצקים, בעשרת ימי החליבה שיתווספו לתחלובה המסתיימת

מדיניות הייבוש של פרת החלב נמצאת בדיון ואולי אפילו בקונפליקט. מאמרים רבים ניתן למצוא בספרות המקצועית שדנות בנושא זה. סיבת הדיון נעוצה כנראה בדרך ניתוח הממצאים והתוצאות. ברשימה מפורטת ומנומקת היטב מציעים R. R. Grummer & R. R. Rastani את הסיבות לחילוקי הדעות ואת ממצאי המחקרים הדנים בנושא. נמסר דיווח על מספר עבודות המראות הפסד של כ-5% חלב בתחלובה העוקבת שלאחר יובש קצר. ניתוח העבודות האלו מראה כי הן תוצאת ניתוחים רטרוספקטיביים של עדרים מסחריים ולא של ניסויים מסודרים, שבהם נבנה היובש הקצר ע"י מדיניות תומכת (מרבית הפסד ייצור החלב נמצא אצל פרות שתקופת היובש שלהן ירדה מ-40 יום). נראה שממשק יובש ייעודי יאפשר קיצור היובש עד לכדי כ-45 יום ללא הפסד בייצור החלב. קיצור היובש כשהוא נעשה בליווי ממשק תואם, מאפשר החזקת כל היבשות במנה אחת שתקל מאד על הממשק. מעבר למנה אחת, תתאפשר גם חלוקת העדר לקבוצות גיל כבר בתקופת היובש, דבר שללא ספק, יש לו יתרון משמעותי בהתנהגות הפרות. עבודה ישנה בחנה עדרים גבוהים ונמוכים בתנובה ומצאה יתרון ליובש ארוך, רק בעדרים נמוכי תנובה. ההקשר של החוקרים בעבודה זו, היה בין רמת הזנה נמוכה בתחלובה והצורך ביובש ארוך יותר לשיקום המצב הגופני של הפרות. עבודות רבות מראות על חשיבות ויתרון היובש הקצר לפרות בוגרות וגם לפרות שהתעברו קשה בתחלובה שלפני היובש. במבכירות, נראה למרבית החוקרים, שרצוי לשמור על המדיניות הקיימת של כ-60 ימי יובש, אך לא למעלה מזה.

הממצאים בישראל
מספר משקים כבר אימצו בשנים האחרונות את מדיניות היובש הקצר וכאשר הממשק התומך קיים, התוצאות לא מאחרות לבוא. לדוגמה נביא כאן נתונים מאחד המשקים שלנו שהנהיג ממשק יובש שבו מועדי הייבוש הם בין 220 ל-232 ימי היריון לפרות רזות ושמנות בהתאמה (המבכירות מקבלות עוד כ-5 ימי יובש בממוצע). ממצאי ההתעברות ומספר ההזרעות להיריון שופרו עד לכדי 69.6% התעברות הזרעה ראשונה במבכירות ו-53% בפרות בוגרות. סך הזרעות להיריון 1.6 ומספר ימי הריק 105 ו-111 במבכירות ובפרות בהתאמה. נראה שממשק הזנה תומך (ולא יובש קצר שנמדד באקראי בסקר אפידמיולוגי) ייתן יתרון משקי וכלכלי לקיצור תקופת היובש בהשפעתו על הפוריות וללא פגיעה בייצור החלב, באיכות הקולוסטרום ואולי אפילו תוספת מה של חלב עתיר מוצקים, בעשרת ימי החליבה שיתווספו לתחלובה המסתיימת. ■

ממשק ההזנה
משטר ההזנה המסורתי כלל שתי מנות. האחת בתחילת היובש והשנייה בהכנה. ההבדל בין שתי מנות אלו הוא בעיקר בשיעור המזון הגס וריכוז האנרגיה והחלבון. משטר של מנה אחת יהיה דומה למעין מנת ביניים, מאחר ומתן מנת הכנה לכל תקופת היובש עלול להביא להשמנת יתר. ניסוי שנעשה ע"י Rastani et al (2005) בחן שלושה משכי יובש. 56, 28 וללא יובש כלל. התוצאה בפועל הייתה: 54, 29 ו-5 ימים בהתאמה. בעבודה זו לא נמצא הפרש מובהק בייצור החלב בין 54 ל-29 ימי יובש. הפרות ללא יובש כלל הפסידו 5% בייצור החלב. ממצא